

ІСТОРИЧНИЙ МЕТАНАРАТИВ У ЛІТЕРАТУРНОМУ ПРОЦЕСІ ПОРУБІЖЖЯ ХХ-ХХІ СТОЛІТЬ

Викладач: доктор філологічних наук, доцент *Турахіна Олена Володимирівна*

Кафедра: німецької філології, перекладу і світової літератури, II корпус, ауд. 307

E-mail: *turakhina@znu.edu.ua*

Інші засоби зв'язку: *Moodle*

Консультації: особисті – четвер, з 14:30 до 16:00, II корпус, ауд. 307; дистанційні – Zoom за попереднім записом за посиланням

Освітньо-наукова програма, рівень вищої освіти:		035 Філологія доктор філософії					
Статус дисципліни:		Вибіркова					
Кредити ECTS	4	Навч. рік:	2021-2022	Рік навчання	2	Тижні	16
Вид контролю:		Залік					
Посилання на курс в Moodle			https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=12914				

ОПИС КУРСУ

Курс має на меті забезпечити аспірантів необхідним теоретичним та методичним інструментарієм для проведення літературознавчих досліджень щодо форм, характеру, методів засвоєння історичного матеріалу сучасною художньою свідомістю; ознайомити їх з поняттями історичного метанаративу та історичного міфу, провідними концепціями постмодерністської філософії історії, причинами й наслідками «лінгвістичного» та «нарративного» повороту у царині гуманітарних наук; сформувати в аспірантів уявлення про основні модуси й модальності взаємодії художньої свідомості порубіжжя ХХ-ХХІ століть з історичним матеріалом, із жанровою палітрою похідних утворень цієї взаємодії.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Програмні результати навчання	
ПРН 1	Демонструвати системний науковий світогляд та загальний культурний кругозір; володіти техніками і технологіями критичного мислення.
ПРН 7	Оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичній діяльності; здійснювати абстрактний аналіз, оцінку і синтез нових та комплексних ідей; демонструвати відданість їх розвитку у передових контекстах професійної та наукової діяльності
ПРН 13	Вільно спілкуватися з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань, з колегами, широкою науковою спільнотою (у тому числі міжнародною), суспільством у цілому, демонструвати навички публічних виступів, аргументації та риторики.
ПРН 18	Знати основні концепції, історію розвитку та сучасний стан наукових знань за спеціальністю філологія.
ПРН 19	Розуміти та застосовувати методологію, методи та термінологічний апарат наукового дослідження у галузі літературознавства
ПРН 20	Вміти виокремлювати та інтерпретувати дані, необхідні для філологічного літературознавчого дослідження, висувати нові наукові ідеї.
ПРН 21	Визначати основний зміст філологічних явищ, що складають теоретико-

	методологічну основу наукових філологічних досліджень та аналізувати концептуальні підходи, на яких ґрунтуватиметься власне наукове філологічне дослідження, розглядати історичні тенденції становлення і розвитку філологічної науки в Україні та світі.
ПРН 24	Вміти надавати визначення наукової проблеми у галузі літературознавства, розкривати основні гіпотези проблеми, що досліджується, переосмислювати наявні та продукувати нові знання та/або професійні практики.
ПРН 25	Знати основні історико-літературні події вітчизняного та світового літературного процесу.

ОСНОВНІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Презентації лекцій, плани практичних занять, методичні рекомендації до виконання тестів, самостійних робіт, відеоматеріали, основна та додаткова література розміщені на платформі Moodle:

РОЗКЛАД КУРСУ ЗА ТЕМАМИ І КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Поточні контрольні заходи

Основними контрольними заходами є тести (5 балів) та самостійні роботи (10 балів), які виконуються після опанування відповідної теми курсу. Всі поточні контрольні заходи та методичні рекомендації до їх виконання розташовані на платформі Moodle.

Підсумкові контрольні заходи

Аргументативне есе (20 балів). Вимоги до есе та методичні рекомендації щодо його виконання розміщені на платформі Moodle.

Індивідуальний дослідницький проєкт (20 балів). Методичні рекомендації щодо виконання ІДП розміщені на платформі Moodle.

Тиждень і вид заняття	Тема заняття	Контрольні заходи, кількість балів
Тиждень 1 Лекція 1	Історичний процес як предмет наукової й художньої рефлексії	Тест 1: Основні моделі історичного процесу (5 балів)
Тиждень 2 Лекція 2	Поняття метанаративу у гуманітарному дискурсі II пол. XX ст.	
Тиждень 3 Лекція 3	Історичний метанаратив: ознаки, функції, різновиди, етапи формування	
Тиждень 4 Лекція 4	«Наративний зворот» та «культурно-антропологічний зворот» у гуманітаристиці XX ст. та криза історичного метанаративу	Тест 2: Проблема історичного метанаративу у сучасній гуманітаристиці (5 балів)

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
АСПІРАНТУРА
Силабус навчальної дисципліни

Тиждень 5 Лекція 5	«Кінець історії» та «історична глухота» у роботах Ф.Джеймисона	Самостійна робота 1: майнд-меп монографії Ф.Джеймисона «Постмодернізм, або культурна логіка пізнього капіталізму» (10 балів)
Тиждень 6 Лекція 6	«Фетишизація історії» у критичному доробку Ж.Бодрійяра	Самостійна робота 2: порівняльна таблиця концепції «канібалізації» та «фетишизації» історії (на основі робіт Ф.Джеймисона та Ж.Бодрійяра) (10 балів)
Тиждень 7 Лекція 7	«Археологія знання» М.Фуко: теорія та методологія	Самостійна робота 3: конспект методологічних принципів підходу М.Фуко (10 балів)
Тиждень 8 Лекція 8	«Наративна філософія історії»: Ф.Анкерсміт, Г.Келлнер, Л.Мінк	Тест 3: основні ідеї «нарративної філософії історії» (5 балів)
Тиждень 9 Лекція 9	«Новий історизм»	Тест 4: основні принципи «нового історизму» (5 балів)
Тиждень 10 Лекція 10	«Гендерна історія»	Тест 5: засади «гендерної історії» (5 балів)
Тиждень 11 Лекція 11	Постколоніальні студії	
Тиждень 12 Лекція 12	Історіографічна метапроза	Тест 6: Історіографічна метапроза (5 балів)
Тиждень 13 Лекція 13	«Альтернативно-історичний роман»	
Тиждень 14 Лекція 14	«Біографічний роман»	
Тиждень 15 Лекція 15	Пост- та неокolonіальний роман	
Тиждень 16 Лекція 16	Неовікторіанський роман	Самостійна робота 4: аналіз модусу й модальності художньої репрезентації історичного метанаративу в одному з творів за вибором студента (10 балів)

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FХ	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА

Навчальні підручники, посібники, довідники:

1. Вінквіст Ч., Тейлор В. Енциклопедія постмодернізму. К.: Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2003. 503с.
2. Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. Львів: Літопис, 1996. 633 с.
3. Енциклопедія історії України. URL: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=F&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU>
4. New Historicism and Cultural Materialism: A Reader / Ed. K. Ryan. N.Y.: Arnold Publishers, 1996. 232 p.
5. Ильин И.П. Постструктурализм. Деконструктивизм. Постмодернизм. М.: Интрада, 1996.

Монографії:

1. Pieters J. Moments of Negotiation: The New Historicism of Stephen Greenblatt. Amsterdam: Amsterdam Univ.Press, 2001. 348 p.
2. Brannigan J. New Historicism and Cultural Materialism. N.Y., L.: Palgrave, 1998. 272 p.
3. Козеллек Р. Часові пласти: Дослідження з теорії історії. Зі статтю Ганса-Георга Гадамера. К., 2006
4. Співак Гаятрі Чакраворті. В інших світах: Есеї з питань культурної політики. К., 2006
5. Зашкільняк Л. Сучасна світова історіографія. Львів, 2007
6. Рюзен Й. Нові шляхи історичного мислення. Львів, 2010.
7. Бодрійяр Ж.Ф. Символічний обмін і смерть. Львів: Кальварія, 2007. 116 с.
8. Коннертон П. Як суспільства пам'ятають. Київ: Ніка-центр, 2013
9. Фуко М. Наглядати й карати. Народження в'язниці. Київ: Komubook, 2020
10. Фуко М. Археологія знання. Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003.
11. Jameson F. Postmodernism, or, the Cultural Logics of Late Capitalism. Duke University Press, 1992
12. Уайт Х. Метаісторія: Историческое воображение в Европе XIX века. Екатеринбург, 2002
13. Evans R.J. In Defense of History. New York–London, 1999
14. Зашкільняк Л. Методологія історії від давнини до сучасності. Львів, 1999
15. Iggers G.G. Historiography in the Twentieth Century: From Scientific Objectivity to the Postmodern Challenge. London, 1997
16. Tilly L.A., Scott J.W. Women, Work, and Family. New York – London, 1989
17. Тупахіна О.В. Вікторіанський метанаратив у дискурсі постсучасності: літературний вимір. Запоріжжя, 2020
18. Саїд Е. Орієнталізм. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Said_Edward/Orientalizm/
19. Анкерсмит Ф. Нарративная логика. Семантический анализ языка историков. М.: Идея-пресс, 2003
20. Gilbert S., Gubar S. The Madwoman in the Attic: The Woman Writer and the Nineteenth-Century Literary Imagination. New Haven ; London : Yale University Press, 1979.

Статті в наукових виданнях:

1. Assman A. Text, Traces, Trash: The Changing Media of Cultural Memory // Representations. № 56. P. 123-134.
2. Daston L., Galison P. The Image of Objectivity // Representations. № 40. 1992. P. 81-128.
3. Hutcheon L. Historiographic Metafiction. URL: <https://tspace.library.utoronto.ca/bitstream/1807/10252/1/TSpace0167.pdf>

4. Myers D. The New Historicism in Literary Studies. URL: <https://web.archive.org/web/20060503233049/http://www-english.tamu.edu/pers/fac/myers/historicism.html>
5. Ліотар Ж.-Ф. Ситуація постмодерну. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Lyotard_Jean-Francois/Sytuatsia_postmodernu.pdf
6. Уайт Х. По поводу «нового историзма» // Новое литературное обозрение. № 42. 2000. С. 37-48.
7. Гринблатт С. Формирование «я» в эпоху Ренессанса: от Мора до Шекспира // Новое литературное обозрение. № 35. 1999. С. 34-77.
8. Дэстон Л. Научная объективность со словами и без слов // Наука и научность в исторической перспективе / Под ред. Д. Александрова, М. Хагнера. СПб.: Алетейя, 2007. С. 37-72.

РЕГУЛЯЦІЯ І ПОЛІТИКИ КУРСУ¹

Відвідування занять. Регуляція пропусків.

Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. Аспіранти, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, мусять впродовж тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущені завдання мають бути відпрацьовані на найближчій консультації впродовж тижня після пропуску. Відпрацювання занять здійснюється шляхом виконання індивідуального письмового завдання. Аспіранти, які станом на початок екзаменаційної сесії мають понад 70% невідпрацьованих пропущених занять, до сесії не допускаються.

Політика академічної доброчесності

Усі письмові роботи, що виконуються аспірантами під час проходження курсу, перевіряються на наявність плагіату за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення UniCheck. Відповідно до чинних правових норм, плагіатом вважатиметься: копіювання чужої наукової роботи чи декількох робіт та оприлюднення результату під своїм іменем; створення суміші власного та запозиченого тексту без належного цитування джерел; рерайт (перепарафразування чужої праці без згадування автора оригінального тексту). Будь-яка ідея, думка чи речення, ілюстрація чи фото, яке ви запозичуєте, має супроводжуватися посиланням на першоджерело. Приклади оформлення цитувань див. на платформі Moodle: <https://moodle.znu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=103857>

Виконавці індивідуальних завдань обов'язково додають до текстів своїх робіт власноруч підписану Декларацію академічної доброчесності (див. посилання у Додатку до силабусу).

Роботи, в яких виявлено ознаки плагіату, до розгляду не приймаються і відхиляються без права перескладання. Якщо ви не впевнені, чи підпадають зроблені вами запозичення під визначення плагіату, будь ласка, проконсультуйтеся з викладачем.

Висока академічна культура та європейські стандарти якості освіти, яких дотримуються в ЗНУ, вимагають від дослідників відповідального ставлення до вибору джерел. Посилання на такі ресурси, як Wikipedia, бази даних рефератів та письмових робіт (Studopedia.org та подібні) є неприпустимим. Рекомендовані бази даних для пошуку джерел: електронні ресурси Національної бібліотеки ім. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua>; наукометрична база Scopus: <https://www.scopus.com>; наукометрична база Web of Science: <https://apps.webofknowledge.com>

---

¹ Тут зазначається все, що важливо для курсу: наприклад, умови допуску до лабораторій, реактивів і т.д. Викладач сам вирішує, що треба знати студенту для успішного проходження курсу!

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). Будь ласка, не забувайте активувати режим «без звуку» до початку заняття.

Комунікація

Базовою платформою для комунікації викладача з аспірантами є платформа Moodle. Важливі повідомлення загального характеру регулярно розміщуються викладачем на форумі курсу. Для персональних запитів використовується сервіс приватних повідомлень. Відповіді на запити аспірантів подаються викладачем впродовж трьох робочих днів. Для оперативного отримання повідомлень про оцінки та нову інформацію, розміщену на платформі Moodle, будь ласка, переконайтеся, що адреса електронної пошти, зазначена у вашому профайлі на Moodle, є актуальною, та регулярно перевіряйте папку «Спам». Якщо за технічних причин доступ до Moodle є неможливим або ваше питання потребує термінового розгляду, направте електронного листа на пошту або у зазначені меседжери викладача. У листі обов'язково вкажіть ваше прізвище, ім'я та курс.

ДОДАТОК ДО СИЛАБУСУ ЗНУ

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ. Аспіранти і викладачі Запорізького національного університету несуть персональну відповідальність за дотримання принципів академічної доброчесності, затверджених **Кодексом академічної доброчесності ЗНУ**: <https://tinyurl.com/ya6yk4ad>. Декларація академічної доброчесності здобувача вищої освіти (додається в обов'язковому порядку до письмових кваліфікаційних робіт, виконаних здобувачем, та засвідчується особистим підписом): <https://tinyurl.com/y6wzzlu3>.

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих аспірантами знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до *Положення про організацію та методу проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ*: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання аспіранту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається *Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/y9pkmmp5>. Підстави та процедури відрахування аспірантів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються *Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/ycds57la>.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА. Порядок зарахування результатів навчання, підтверджених сертифікатами, свідоцтвами, іншими документами, здобутими поза основним місцем навчання, регулюється *Положенням про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті*: <https://tinyurl.com/y8ggt4xs>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються *Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/y9yfw9v>. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: *Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/yd6bq6p9>; *Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>.

ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ. Уповноважена особа з питань запобігання та виявлення корупції (Воронков В. В., 1 корп., 29 каб., тел. +38 (061) 289-14-18).

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога (061)228-15-84 (щоденно з 9 до 21).

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь-ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ. Наукова бібліотека: <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок – п'ятниця з 08.00 до 17.00; субота з 09.00 до 15.00.

ЕЛЕКТРОННЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE): [HTTPS://MOODLE.ZNU.EDU.UA](https://moodle.znu.edu.ua)

Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресами:

- для аспірантів ЗНУ - moodle.znu@gmail.com, Савченко Тетяна Володимирівна
- для аспірантів Інженерного інституту ЗНУ - alexvasik54@gmail.com, Василенко Олексій Володимирович

У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу.

Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

Центр інтенсивного вивчення іноземних мов: <http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>

Центр німецької мови, партнер Гете-інституту: <https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/ocznu/nim>

Школа Конфуція (вивчення китайської мови): <http://sites.znu.edu.ua/confucius>.